

BIBLIOTEKA GŁÓWNA AKADEMII WYCHOWANIA FIZYCZNEGO
IM. JERZEGO KUKUCZKI W KATOWICACH

BIBLIOTEKA UNIwersYTETU ŚLĄSKIEGO

INSTYTUT BIBLIOTEKOZNAWSTWA I INFORMACJI NAUKOWEJ UNIwersYTETU ŚLĄSKIEGO

BIBLIOTHECA NOSTRA

ŚLĄSKI KWARTALNIK NAUKOWY

BUDOWNICTWO
BIBLIOTEK UNIwersYTECKICH

KATOWICE 2011

RECENZENT

prof. zw. dr hab. JAN MALICKI

REDAKTOR NUMERU

ANETA DRABEK

REDAKCJA MERYTORYCZNA

Jolanta Gwioździk

KOREKTA

Bogumiła Warzachowska, Agata Muc

WYDAWCA

Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach
© Copyright by Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki
w Katowicach 2011

ADRES REDAKCJI

Biblioteka Główna Akademii Wychowania Fizycznego
im. Jerzego Kukuczki w Katowicach
ul. Mikołowska 72 A, 40-065 Katowice,
tel. 32 207 51 48, e-mail: bibliothecanostra@gmail.com
Wersja elektroniczna
<http://www.bibliothecanostra.awf.katowice.pl>
<http://www.sbc.org.pl>

REDAKCJA TECHNICZNA,

SKŁAD I ŁAMANIE

Joanna Chwałek, Damian Ziółkowski

DRUK

Poligrafia AWF im. Jerzego Kukuczki,
ul. Mikołowska 72 C, 40-065 Katowice
Nakład: 230 egz.

Zapraszamy zainteresowane instytucje do zamieszczania informacji
o swojej ofercie na łamach Bibliotheca Nostra.

Kontakt: tel. 32 207 51 35, e-mail: bibl@awf.katowice.pl

ISSN 1734-6576

SPIS TREŚCI

ARTYKUŁY • 9

Dariusz Pawelec, Jadwiga Witek *Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka – biblioteka otwarta w społecznej przestrzeni miasta* • 9

Dariusz Herman, Piotr Śmierzewski, Wojciech Subalski *Lucidus ordo* • 19

Henryk Hollender *Gmach Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie* • 25

Katarzyna Maćkiewicz *Organizacja przestrzeni architektonicznej Biblioteki Uniwersyteckiej UWM w Olsztynie* • 40

Halina Brzezińska-Stec *Biblioteka Uniwersytecka im. J. Giedroycia w Białymstoku w nowym gmachu - z perspektywy pięcioletnich doświadczeń* • 50

Magdalena Hamerska *Biblioteka Główna Uniwersytetu Gdańskiego koncepcja i doświadczenia eksploatacji* • 61

Aniela Piotrowicz *Nowa siedziba Biblioteki Głównej Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu* • 75

Dariusz Kot *Cuda się zdarzają czyli o remoncie Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bytomiu słów kilka* • 82

Agnieszka Bakalarz *Projektowanie i budowa nowych bibliotek* • 94

Maria Kycler *Budownictwo i urządzenia biblioteczne. Przegląd piśmiennictwa na podstawie „Polskiej Bibliografii Bibliologicznej” za lata 1981-2007* • 104

SPRAWOZDANIA • 145

Marek Nahotko *Biblioteki XXI wieku – wystawa w Bibliotece Głównej AGH, Kraków* • 145

Sebastian Woźniak *Sprawozdanie z konferencji popularnonaukowej „Bytom w cieniu dwóch totalitaryzmów” (Bytom, 6 kwietnia 2011 roku)* • 149

Anna Suchecka *Sprawozdanie ze spotkania Bazy i serwisy elektroniczne w pracy bibliotekarzy* • 154

Jolanta Białkowska *Sprawozdanie z XVII Targów Wydawców Katolickich* • 157

Magdalena Kudła *Sprawozdanie z cyklu spotkań „Przy literaturze o kulturze”* • 162

AKTUALNOŚCI AWF • 167

Adam Cichosz, Henryk Kocój *Wielkie Dzieło Odrodzenia Narodowego. W 220 rocznicę Konstytucji 3 maja* • 167

Dariusz Rozmus, Sławomir Witkowski *Literatura i źródła do dziejów Zagłębia Dąbrowskiego* • 185

Recenzje • 193

Henryk Kocój: *Dyplomaci pruscy o powstaniu kościuszkowskim* (Marian Marek Drozdowski) • 193

INFORMACJE AWF • 199

Aktualny wykaz czasopism dostępnych w Bibliotece Głównej AWF im. Jerzego Kukuczki w Katowicach • 199

Bazy danych dostępne w Bibliotece Głównej AWF im. Jerzego Kukuczki w Katowicach • 203

Nowości w zbiorach • 205

Wykaz książek zarejestrowanych w Bibliotece Głównej AWF w Katowicach w II kwartale 2011 roku • 205

Nowości wydawnicze AWF • 221

CONTENTS

ARTICLES • 9

Dariusz Pawelec, Jadwiga Witek *Scientific Information Center and the Academic Library – an open library in the social dimension of the city* • 9

Dariusz Herman, Piotr Śmierzewski, Wojciech Subalski *Lucidus ordo* • 19

Henryk Hollender *The edifice of the University Library in Warsaw* • 25

Katarzyna Maćkiewicz *The organization of the architectural space in the Library of the University of Warmia and Mazury in Olsztyn* • 40

Halina Brzezińska-Stec *The Jerzy Giedroyc University Library in Białystok in the new edifice – five years of experience* • 50

Magdalena Hamerska *The Library of the University of Gdańsk – the concept and the experience of use* • 61

Aniela Piotrowicz *The new base of The Main Library of the Poznań University of Medical Science* • 75

Dariusz Kot *The miracles can happen, a few words about the restoration of the Bytom City Public Library* • 82

Agnieszka Bakalarz *The design and construction of the new libraries* • 94

Maria Kycler *Construction and library equipment. Literature review based on „Polish Bibliological Bibliography” in the years 1981-2007* • 104

REPORTS • 145

Marek Nahotko *Libraries of the 21st century – an exhibition in the Main Library of AGH University of Science and Technology in Krakow.* • 145

Sebastian Woźniak *Report on the popular science conference “Bytom, under the shadow of two totalitarianisms” (Bytom, 6th of April of 2011)* • 149

Anna Suchecka *Report on the meeting "Databases and electronic services in the librarian's job"* • **154**

Jolanta Białkowska *Report on the 7th Catholic Publishers' Fair* • **157**

Magdalena Kudła *Report on the cycle of meetings „With literature about culture”* • **162**

ACADEMY OF PHYSICAL EDUCATION (AWF) NEWS • 167

Adam Cichosz, Henryk Kocój *The great cause of national rebirth. The 220th anniversary of the Constitution of May 3* • **167**

Dariusz Rozmus, Sławomir Witkowski *Literature and sources of the Zagłębie Dąbrowskie history* • **185**

Reviews • **193**

Henryk Kocój: *Dyplomaci pruscy o powstaniu kościuszkowskim [Prussian diplomats in the Kościuszko Uprising]* (Marian Marek Drozdowski) • **193**

INFORMATION • 199

A current register of periodicals available at the Main Library of The Jerzy Kukuczka Academy of Physical Education in Katowice • **199**

Data bases available at the Main Library of The Jerzy Kukuczka Academy of Physical Education in Katowice • **203**

NEWS IN THE COLLECTION • 205

Books registered in the Main Library of The Jerzy Kukuczka Academy of Physical Education in Katowice in second quarter of 2011 • **205**

AWF'S PUBLISHING NEWS • 221

HALINA BRZEZIŃSKA-STEĆ
Biblioteka Uniwersytecka
im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA IM. J. GIEDROYCIA W BIAŁYMSTOKU W NOWYM GMACHU - Z PERSPEKTYWY PIĘCIOLETNICH DOŚWIADCZEŃ

Z chwilą utworzenia Uniwersytetu w Białymstoku w 1997 r. priorytetem dla władz Uczelni stała się budowa nowego gmachu biblioteki. Władze samorządowe umożliwiły po preferencyjnych cenach zakup działki w centrum miasta, obok głównego budynku uniwersytetu. Ministerstwo Edukacji Narodowej również przychylnie ustosunkowało się do inicjatywy budowy biblioteki. W czerwcu 1998 r. zorganizowano konkurs urbanistyczno-architektoniczny na Bibliotekę Główną Uniwersytetu w Białymstoku. Pierwszą nagrodę otrzymał i został przyjęty do realizacji projekt autorstwa Witolda Benedeka, Stanisława Niewiadomskiego, Krystyny Szypulskiej i Bożeny Staniszewskiej z Pracowni Architektonicznej BNS S.C. z Warszawy, której dziełem są m.in. Biblioteka Główna Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Akademia Muzyczna w Warszawie i gmach Uniwersytetu Gdańskiego.

Uroczyste wmurowanie kamienia węgielnego odbyło się 13 października 1999 r., a po prawie 6 latach budowy, 8 marca 2005 r. rozpoczęła się przeprowadzka biblioteki do nowego budynku przy ul. M. Skłodowskiej-Curie 14A.

Nowy gmach biblioteki

Nowy gmach biblioteki przyciąga uwagę ponad dziesięciometrową przeszkloną fasadą, doskonale widoczną z osi widokowej biegnącej od ogrodów dziedzińca barokowego Pałacu Branickich i Parku Miejskiego. Nowoczesną bryłę architektoniczną podkreśla elewacja z piaskowca i szkła w odcieniu zielonym. Budynek ma siedem kondygnacji, w tym jedną podziemną. Na poziomie szóstego piętra został połączony z istniejącym kompleksem administracyjno-dydaktycznym przy ul. Marii Skłodowskiej-Curie 14, w którym mieści się Rektorat Uczelni, Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych, Ośrodek Alliance Francaise oraz administracja centralna Uniwersytetu (zob. fot. 1).

Fot. 1. Nowy gmach Biblioteki Uniwersyteckiej (fot. J. Kudrawiec)

Kubatura budynku wynosi 34 802 m³, w tym powierzchnia użytkowa 8 324 m². Przewidziano, że magazyny pomieszczą 860 tys. woluminów, a czytelnicy będą mieli do dyspozycji 327 miejsc. W magazynie otwartym (z wolnym dostępem do półek) w przyszłości znajdzie się ponad 100 tys. woluminów, w układzie rzeczowym UKD, przewidziano też 110 miejsc dla czytelników. Stworzone zostaną dziedzinowe stanowiska informacyjne dla użytkowników korzystających z wolnego dostępu.

Budynek jest wyposażony w instalację telefoniczną, zintegrowany system zarządzania sieciami: komputerową (ok. 120 komputerów), system sygnalizacji pożaru, kontroli dostępu, sygnalizacji włamania i napadu, telewizji dozoru, automatyki wentylacji i klimatyzacji, system kontroli czytników przy wejściu głównym, system ostrzegania (DSO).

Przeprowadzka biblioteki

Przeprowadzka została zaplanowana w dwóch etapach, pierwszy obejmował przeniesienie pracowni i mniejszych agend udostępniania (jak np. czytelnie oddziału informacji i zbiorów specjalnych) do końca roku akademickiego 2004/2005, drugi to przewiezenie w czasie wakacji zbiorów czytelni i wypożyczalni z magazynu głównego. Równolegle trwała przeprowadzka czasopism i zbiorów Biblioteki Humanistycznej. Cały zespół pracowników został podzielony na dwie grupy: jedna pakująca zbiory w starych pomieszczeniach oraz druga przejmująca je w nowym gmachu. Postanowiono nie angażować żadnej firmy zajmującej się przeprowadzkami. Do transportu zbiorów

(poza pracownikami biblioteki) zatrudniono kilkusobowy zespół studentów w ramach prac zleconych, dodatkowo kilkakrotnie do przewiezienia ciężkich mebli i regałów wynajęto prywatnego przewoźnika.

Równocześnie z przeprowadzką trwały prace nad adaptacją pomieszczeń oraz wyposażanie biblioteki w nowe meble. W pierwszej kolejności zagospodarowano pomieszczenia przeznaczone dla użytkowników, meble do pracowni dostarczono już po uroczystym otwarciu placówki. Zaangażowanie i kompetencje pracowników biblioteki pozwoliły na bardzo szybkie i sprawne przeprowadzenie wszystkich agend i uruchomienie biblioteki w nowym budynku już po niespełna czterech miesiącach.

Uroczyste otwarcie biblioteki

24 czerwca 2005 r. nastąpiło otwarcie nowego gmachu z udziałem zaproszonych gości, kadry naukowej, pracowników biblioteki i mieszkańców Białegostoku. Zwiedzanie obiektu poprzedziły wystąpienia: J. M. Rektora Uniwersytetu w Białymstoku prof. dr. hab. Marka Gębczyńskiego, Jego Ekscelencji ks. biskupa Wojciecha Zięby, Jego Ekscelencji Jakuba – arcybiskupa i ordynariusza diecezji białostocko-gdańskiej, jak również wojewody podlaskiego Marka Strzalińskiego, prezydenta miasta Białegostoku Ryszarda Tura i dyrektora biblioteki dr. Jerzego Halickiego. Z tej okazji została otwarta wystawa „Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia w latach 1968-2005”.

Struktura i układ funkcjonalny nowego gmachu

Rozmieszczenie agend biblioteki zaplanowano w trakcie opracowywania programu użytkowego gmachu, tak aby projekt architektoniczny uwzględniał przeznaczenie poszczególnych pomieszczeń. Niestety, już na etapie przygotowań do przeprowadzki okazało się, że niektóre rozwiązania są mało funkcjonalne i należy je zmienić. Cały projekt użytkowy zespołu pracowni i pomieszczeń dla pracowników musiał ulec modyfikacji. Wygospodarowano dodatkowe pokoje dla dyrekcji i kierowników działów, a z pomieszczeń Oddziału Gromadzenia wydzielono (nie przewidzianą w projekcie) pracownię dokumentacji i prac naukowych dla Oddziału Informacji Naukowej. Zmniejszono liczbę pomieszczeń administracyjnych i gospodarczych. Za bardziej funkcjonalne uznano umiejscowienie w osobnym pionie oddziałów nie związanych bezpośrednio z obsługą użytkowników, co pozwoliło na zachowanie zasady niekrzyżujących się dróg czytelnika i bibliotekarza. Pracownicy mogą korzystać z oddzielnej klatki schodowej oraz przeznaczonej tylko dla nich windy. Korzystnym rozwiązaniem okazało się umieszczenie Oddziału Gromadzenia Zbiorów na parterze, z możliwością wygodnego transportu książek. Również na parterze, w pobliżu holu wejściowego, znajduje się zespół dyrekcji. Ponieważ wcześniej nie przewidziano stanowi-

ska drugiego zastępcy dyrektora, jego gabinet z konieczności umieszczono w jednym z lokali przeznaczonych dla administracji budynku. Dodatkowo z pomieszczeń administracyjnych wydzielono pokoje dla kierowników działów: gromadzenia i wydawnictw ciągłych, co miało poprawić efektywność współpracy w zakresie gromadzenia księgozbioru.

Na I piętrze w bezpośrednim sąsiedztwie znalazły się: Pracownia Komputeryzacji, Oddział Opracowania Zbiorów, Oddział Wydawnictw Ciągłych, Pracownia Oddziału Udostępniania Zbiorów i Pracownia Kserograficzna. Wyszukiwanie informacji o dokumentach oraz składanie zamówienia użytkownik rozpoczyna w pomieszczeniu katalogowym (I piętro), w którym ustawiono 20 terminali do korzystania z katalogu komputerowego. Tu również umieszczono katalogi tradycyjne: alfabetyczny i przedmiotowy, w których znajdują się opisy książek zakupionych do 1992 r. oraz dodatkowo tradycyjne katalogi kolekcji humanistycznej, katalog czasopism i odrębny katalog wydawnictw zbiorowych. Informacje dotyczące zamawianych książek, ich rezerwacji i stanu własnego konta czytelniczego można uzyskać, korzystając z dowolnego komputera z dostępem do Internetu. Wypożyczanie zbiorów do domu odbywa się na podstawie karty bibliotecznej z kodem paskowym w Wypożyczalni (I piętro), w której obsługa jest w pełni skomputeryzowana. Wypożyczalnia Międzybiblioteczna znajduje się na parterze w pobliżu głównego wejścia.

Udostępnianie prezencyjne po przeprowadzce umiejscowiono w 4 czytelnich: Czytelni Czasopism i Czytelni Oddziału Informacji Naukowej na I piętrze oraz w Czytelni Ogólnej i Czytelni Zbiorów Specjalnych usytuowanych na II piętrze. W Czytelni Ogólnej zainstalowano (nieprzewidzianą wcześniej) sygnalizację świetlną informującą użytkowników o dostarczeniu zamówionych dokumentów z magazynów.

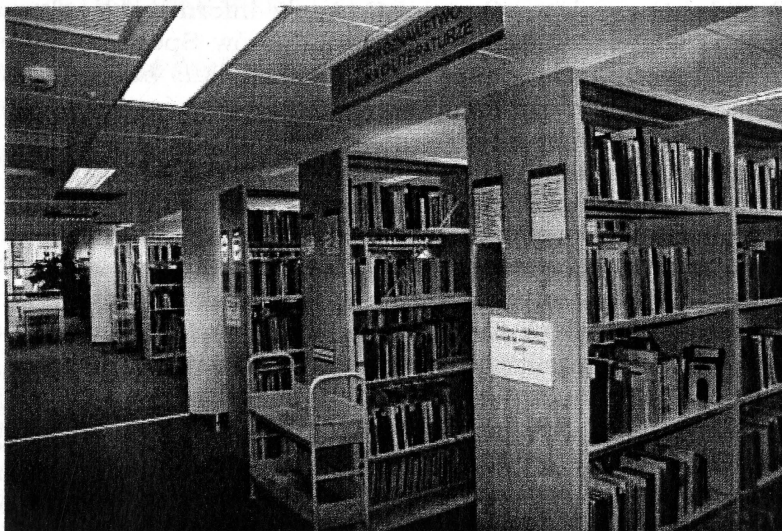
We wszystkich czytelnich wydzielono stanowiska z dostępem do sieci komputerowej przez zainstalowane terminale oraz sprzęt własny. Ustawiono ponadto odpowiednio przystosowane stoły dla osób niepełnosprawnych, a w Czytelni Zbiorów Specjalnych sprzęt dla niewidomych i niedowidzących.

Obecnie nie funkcjonują już czytelnie: Czasopism oraz Oddziału Informacji Naukowej (OIN). Obie uległy likwidacji: Czytelnia Czasopism na rzecz otwartego w 2008 r. Centrum Dokumentacji Europejskiej (czasopisma udostępnia się z wydawnictwami zwartymi w Czytelni Ogólnej), a Czytelnia OIN została zamknięta po przeniesieniu jej księgozbioru do otwartego w maju 2010 r. Oddziału Wolnego Dostępu na III piętrze.

Projekt użytkowy nowego budynku zakładał powstanie biblioteki z wolnym dostępem do zbiorów (Brzezińska-Stec, 2001, s. 74-76). Ta forma udostępniania znajduje uznanie i wielu zwolenników wśród bibliotekarzy i użytkowników. Podstawą wolnego dostępu stało się połączenie dwóch funkcji – przechowywania i udostępniania zbiorów. Zaplanowano utworzenie wolnego dostępu do zbiorów kolekcji humanistycznej

(IV piętro) oraz zbiorów magazynowych czytelnicy zajmujących piętro III, połączonych wewnętrzną klatką schodową. Niestety do momentu przeprowadzki nie udało się rozpocząć prac nad przygotowaniem księgozbioru do umieszczenia w magazynach otwartych. Opracowano jedynie założenia metodyczne i ogólne zasady doboru księgozbioru, zmodyfikowano też tablice UKD. Dopiero w roku 2008 rozpoczęto intensywne prace na rzecz utworzenia Oddziału z Wolnym Dostępem zgodnie z przyjętym projektem użytkowym nowego gmachu. Prace trwały dwa lata. W tym czasie wszystkie zbiory z magazynu Czytelnicy Ogólnej zostały odpowiednio zabezpieczone. Obszar wolnego dostępu podzielono na ogólne dziedziny wiedzy, np.: filozofia, psychologia, religia. Jeśli chodzi o dobór księgozbioru umieszczono w nim pozycje najnowsze i najbardziej poszukiwane, a więc znajdujące się dotychczas w księgozbiorach podręcznych, oraz wyselekcjonowane na podstawie kryterium częstotliwości wypożyczeń. Znalazły się tu ponadto podstawowe pod względem dydaktycznym i badawczym podręczniki z poszczególnych dziedzin wiedzy (zob. fot. 2).

Wszystkie druki zwarte zostały zarejestrowane w katalogu komputerowym oraz uzyskały symbol klasyfikacji UKD, przyjętej przez bibliotekę (Konopka, 2008, s. 441-450).

Fot. 2. Czytelnia z wolnym dostępem do zbiorów (fot. J. Kudrawiec)

10 maja 2010 r. uroczystie otwarto czytelnię z wolnym dostępem do zbiorów. Obsługę wolnego dostępu stanowią „przyszli” bibliotekarze dziedzinowi. Mimo wielu kontrowersji wobec tego stanowiska w bibliotekach polskich, wydaje się ono niezbędne w sytuacji, kiedy pierwszy kontakt z nowocześnie zorganizowaną biblioteką i możliwością wolnego dostępu powoduje pewne zagubienie czytelnika, który często ma poważny problem z selekcją dużej liczby źródeł informacji i wybraniem tylko relewantnych. Trudno to osiągnąć bez pomocy i konsultacji z dobrze przygotowanym bibliotekarzem, wykształconym w danej dziedzinie wiedzy, odpowiadającym za politykę gromadzenia oraz opracowującym wydawnictwa z tego zakresu tematycznego (Bednarek-Michalska, 2000; Jazdon, 2001, s. 7-8). Kontynuowane są obecnie prace nad utworzeniem Czytelni Filologicznej na IV piętrze na bazie przejętej Kolekcji Humanistycznej oraz znajdującego się obecnie na III piętrze wydzielonego już działu 8 czyli szeroko pojętej „nauki o literaturze” i „językoznawstwa”. Jej otwarcie zaplanowane zostało na październik 2011 r.

Obok czytelni i pracowni zbiorów specjalnych na II piętrze usytuowano pracownię digitalizacji, o powierzchni 74,38 m², wyposażoną w nowe meble biblioteczne oraz nowoczesny sprzęt służący do skanowania dokumentów. W 2006 r. utworzono tu w ramach Konsorcjum Bibliotek Naukowych – Podlaską Bibliotekę Cyfrową. Obecnie PBC udostępnia ponad 11 tys. dokumentów i odwiedziło ją ponad 3,5 mln czytelników.

Kabiny do pracy indywidualnej dla kadry profesorskiej i pokój do pracy zespołowej dla studentów zostały usytuowane na trzecim piętrze. Każda z tych pomieszczeń została wyposażona w stanowisko komputerowe z dostępem do katalogu, Internetu i licencjonowanych baz danych. Umieszczono tam szafki i przewidziano zamykanie na klucz, co umożliwi wielodniową pracę użytkownika bez konieczności każdorazowego zabierania materiałów do domu. Czas zajmowania kabin zarezerwowanych na wyłączne użytkowanie jest limitowany w zależności od liczby zgłoszeń. Książki ze zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej na życzenie są dostarczane przez pracowników po uprzednim złożeniu zamówienia w Czytelni Ogólnej.

Pokój do pracy zespołowej służył pracownikom i studentom w czasie przygotowywania wspólnych projektów, odbywały się w nim zajęcia seminaryjne i zebrania pracowników biblioteki. W momencie otwarcia czytelni w pokoju tym urządzono pracownię dla bibliotekarzy obsługujących wolny dostęp.

Poza magazynami z wolnym dostępem (III i IV piętro) pozostałe zbiory przechowywane są w magazynie zamkniętym na V piętrze. Na powierzchni 1095,47 m² zgromadzono blisko 400 tys. woluminów. Czasopisma ustawiono na regałach kompaktowych, a duże formaty na specjalnie zakupionych regałach gospodarczych z szerokimi półkami, pozwalającymi na pionowe ułożenie zbiorów. Dotąd nie zakupiono jednak zaplanowanych w projekcie użytkowym

regałów kompaktowych do przechowywania wydawnictw zwartych. W magazynie drukowane są zamówienia składane przez użytkowników korzystających z katalogu komputerowego. Na ich podstawie magazynierzy wybierają dokumenty i windą przesyłają je do odpowiedniej czytelni lub wypożyczalni. Dokumenty, których opisy nie zostały wprowadzone do bazy komputerowej, zamawiane są za pomocą tradycyjnych rewersów.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że przewidziano również przestrzeń tzw. niebiblioteczną. Biblioteka stała się miejscem spotkań towarzyskich, a nie tylko naukowych czy edukacyjnych. Służą temu sala audytoryjna (zob. fot. 3), bufet oraz księgarnia.

Rozpoczęło tu działalność Podlaskie Forum Bibliotekarzy – stanowiące płaszczyznę współpracy i wymiany poglądów całego środowiska bibliotekarskiego. Zaproszono do udziału w spotkaniach biblioteki akademickie miasta Białegostoku oraz bibliotekarzy ze wszystkich typów

Fot. 3. Uroczyste nadanie im. R. Kaczorowskiego Ostatniego Prezydenta RP na Uchodźstwie audytorium Biblioteki Uniwersyteckiej (fot. J. Kudrawiec)

bibliotek. Już od pięciu lat w sali audytoryjnej nowego gmachu odbywają się cykliczne spotkania. Wykłady wygłosili m.in. dr Henryk Hollender, prof. prof. Marcin Drzewiecki, Hanna Tadeusiewicz, Wanda Pindłowa. W ramach cyklu „Podlasie w badaniach naukowych” pracownicy uczelni prezentują swoje badania regionalne uczniom szkół średnich i mieszkańcom Białegostoku.

Odbywają się również spotkania ze znanymi osobistościami ze świata polityki i nauki. Biblioteka była miejscem konferencji prasowej premiera Kazimierza Marcinkiewicza. Zwiedzili ją m.in. ambasadorowie Łotwy i Izraela oraz radcy prawni ambasady USA i Szwajcarii. 8 czerwca 2006 r. odbyło się spotkanie z prof. Władysławem Bartoszewskim. Biblioteka stała się też miejscem spotkań Klubu Studenckiego „Kultura”.

W holu biblioteki prezentowane są wystawy przygotowywane przez pracowników Oddziału Informacji Naukowej oraz ekspozycje powstające we współpracy z instytucjami kulturalnymi i naukowymi miasta oraz regionu. Co roku w trakcie Tygodnia Bibliotek są organizowane wykłady i spotkania autorskie z pracownikami naukowo-dydaktycznymi naszej uczelni, koncerty i spektakle teatralne, kiermasze książek, spotkania z bajką i konkursy dla najmłodszych czytelników (Brzezińska-Stec, 2006, s. 330-332).

Pracownicy biblioteki uczestniczą w konferencjach naukowych, szkoleniach i pokazach. Tradycją stały już się organizowane w nowym gmachu seminaria i ogólnopolskie konferencje bibliotekarskie. W maju 2011 r. odbyła się III konferencja „Bibliotekarze bez bibliotek, czyli bibliotekarstwo uczestniczące”.

Na szóstym piętrze uruchomiono pracownię komputerową. Działa na zasadzie „kawiarenki internetowej”, ale jest dostępna wyłącznie dla studentów i pracowników naukowych Uniwersytetu w Białymstoku. Tutaj mogą pracować naukowo, sprawdzać pocztę, ale też korzystać z Internetu w dowolnym celu, również towarzyskim (gadugu-gadu, listy dyskusyjne itp.).

W 2010 r. po pokonaniu wielu barier udało się wreszcie uruchomić w całym gmachu Internet bezprzewodowy (wcześniej funkcjonował tylko w Czytelni Ogólnej).

Biblioteka Uniwersytecka jest miejscem przyjaznym dla osób niepełnosprawnych. Nowy budynek został zaprojektowany zgodnie z wymogami prawa budowlanego tak, aby czytelnicy niepełnosprawni mogli w nim swobodnie przemieszczać się i pracować. Bez przeszkód mogą dostać się do gmachu biblioteki (odpowiednio przygotowany podjazd). Właściwa szerokość drzwi oraz przestrzeń komunikacyjna ułatwiają poruszanie się wewnątrz budynku. Winda jest dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo i niewidzących (nagłośniona). Na każdym piętrze znajduje się odpowiednio wyposażona toaleta. Czytelnie wyposażone są w specjalne stanowiska pracy ze stolikami przystosowanymi do korzystania przez osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich.

Biblioteka dysponuje urządzeniami ułatwiającymi osobom niewidomym i niedowidzącym oraz niepełnosprawnym ruchowo korzystanie z zasobów BU lub materiałów własnych (zob. fot. 4). W czytelni zbiorów specjalnych znajduje się komputer z klawiaturą brajlowską z dostępem do Internetu oraz autolektor (Brzezińska-Stec, 2006, s. 333).

Fot. 4. Stanowisko dla osób niedowidzących (fot. J. Kudrawiec)

Podsumowanie

Dzisiaj Biblioteka Uniwersytecka jest największą w regionie biblioteką naukową o charakterze publicznym. Gromadzone zbiory mają szeroki zasięg tematyczny i obejmują wszystkie dziedziny wiedzy, reprezentowane w profilu studiów i badań naukowych Uniwersytetu w Białymstoku, szczególnie w zakresie nauk humanistycznych.

Zastosowane rozwiązania architektoniczne, wyposażenie i informacja wizualna umożliwiają wykonanie wszystkich zadań, które realizuje nowoczesna biblioteka akademicka, ale z perspektywy pięcioletnich doświadczeń należy stwierdzić, że nie uniknęliśmy również pewnych błędów zarówno na etapie architektonicznego planowania gmachu, jak i późniejszych efektywnych rozwiązań.

W trakcie projektowania nowych budynków bibliotecznych, przede wszystkim należy domagać się od władz utworzenia zespołu z jak największą liczbą doświadczonych bibliotekarzy, którzy będą mieli decydujący wpływ na powstający projekt architektoniczny i rozwiązania funkcjonalne w nowym gmachu.

Wszystkie późniejsze rozwiązania należy oprzeć na wybranej wcześniej metodzie udostępniania zbiorów. Ostatnio powstające nowe gmachy bibliotek akademickich preferują łączenie tradycyjnych czytelni z udostępnianiem w wolnym dostępie.

W takiej sytuacji nie ma potrzeby tworzenia czytelni tradycyjnych o dużych powierzchniach, bo w praktyce przegrywają one z bardziej „przytulnymi” czytelniami z wolnym dostępem. Należy także zwrócić szczególną

uwagę na wykładziny podłogowe w czytelnich, muszą być nie tylko estetyczne, ale też „wyciszające”, o czym nie zawsze pamiętają projektanci.

Przestrzeń magazynowa to nie tylko pomieszczenia na składowanie podstawowego księgozbioru. Zawsze należy pamiętać o przyjmowanych i przechowywanych darach, dubletach czy księgozbiórze na wymianę, one również powinny znaleźć się w odpowiednio do tego przygotowanych i wydzielonych magazynach.

Ważnym elementem późniejszego działania biblioteki jest tzw. przestrzeń niebiblioteczna. Odgrywa ona coraz większą rolę również w bibliotekach naukowych, pełniących coraz częściej funkcję ośrodka kulturotwórczego uczelni. Należy zwrócić szczególną uwagę na usytuowanie ich w pobliżu wejścia głównego budynku, wydzielenie odrębnych ciągów komunikacyjnych dla każdego z pomieszczeń, umieszczenie na najniższych kondygnacjach gmachu biblioteki. Zarówno audytorium, jak i inne sale konferencyjno-wykładowe powinny mieścić dużą liczbę użytkowników. Dobrze jest, kiedy w bibliotece znajdzie się kilka typów pomieszczeń o zróżnicowanej powierzchni użytkowej.

W przestrzeni „niebibliotecznej” znajdują się również pokoje socjalne, służące pracownikom bibliotecznym. Takie miejsca powinny powstać na każdym piętrze. Tworzenie jednego pokoju socjalnego dla całej społeczności bibliotecznej jest niefunkcjonalne, powoduje niechęć do schodzenia na inne kondygnacje, a w konsekwencji prowadzi do spożywania posiłków w pracowniach, często w sąsiedztwie klawiatury i rozłożonych zbiorów bibliotecznych.

Mówiąc o bibliotece jako miejscu kultury, należy też pamiętać o estetyce gmachu, wyposażeniu w meble, oryginalnej kolorystyce, ekspozycji obiektów sztuki, witraży, zieleni itp. Wystrój bibliotek i kolor odgrywa ważną rolę w zaspakajaniu potrzeb estetycznych odwiedzających ją czytelników.

Tak więc mimo pozornych zagrożeń ze strony postępującej komputeryzacji, digitalizacji zbiorów i tworzenia bibliotek cyfrowych, trwająca dyskusja na temat zastąpienia tradycyjnej biblioteki – biblioteką wirtualną zdaje się być bezpodstawna, a biblioteka jako „miejsce w sensie przestrzeni fizycznej” dalej jest atrakcyjnym i konkurencyjnym obszarem, chętnie odwiedzanym przez użytkowników.

Bibliografia

Bednarek-Michalska B. (2000), *Opis stanowiska pracy bibliotekarza dziedzinnego na przykładzie BG UMK*. „EBIB. Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy” [online]. 2000, nr 10 [dostęp: 15 marca 2011]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.oss.wroc.pl/biuletyn/ebib/18/Michalska.html>.

Brzezińska-Stec H. (2001), *Biblioteka Uniwersytecka im J. Giedroycia w Białymstoku. Projekt funkcjonalny nowego gmachu*. „Bibliotekarz Podlaski”, nr 2, s. 74-79.

Brzezińska-Stec H. (2006), *Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia w nowym gmachu*. W: *Biblioteki XXI wie-*

ku. *Czy przetrwamy?* Łódź, 19-21 czerwca 2006 r. Materiały konferencyjne. Łódź, s. 323-334.

Chruścińska J., Kubisz E. (red.) (2001), *Biblioteki jutra. Nowa perspektywa organizacji przestrzennej i funkcjonalnej*. Warszawa.

Hollender H. (1999), *Klasyfikacja, wolny dostęp i activ-piana*. „Bibliotekarz”, nr 9, s. 15.

Hollender H., Kobińska-Maciuszko E. (1996), *Nowy gmach Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie. Koncepcja funkcjonalna i estetyczna*. „Rocznik Biblioteki Narodowej”, T. 32, s. 195-214.

Jazdon A. (2001), *Bibliotekarz dziesiętny- nowe spojrzenie po latach*, „Bibliotekarz”, nr 2, s. 8.

Kolendo H. (1999), *Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie w nowej siedzibie na*

Powiatu. „Przegląd Biblioteczny”, z. 1/2, s. 22-23.

Konopka J. (2008), *Zastosowanie klasyfikacji UKD w wolnym dostępie do pól (na przykładzie Biblioteki Głównej Politechniki Świętokrzyskiej)*. „Przegląd Biblioteczny”, z. 3, s. 441-450.

Skubała E. (2006), *Wolny dostęp do zbiorów jako element podnoszenia jakości obsługi czytelników w Bibliotece Głównej Politechniki Łódzkiej*. „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Libraria”, z. 13, s. 163-176.

Urwanowicz J. (oprac.) (1998), *Projekt użytkowy Biblioteki Głównej Uniwersytetu w Białymstoku (aktualizacja z dnia 9 marca 1998 roku)*. Białystok, [maszynopis].

Halina Brzezińska-Stec

The Jerzy Giedroyc University Library in Białystok in the new edifice – five years of experience

Summary

The article presents the new building of the University Library including the utility design and the modern functional solutions. The new concept of the book collection is presented – the introduction of the free access and the organization of the collection storage according to the Universal Decimal Classification. The article also discusses the cultural and promotional activity of the library. It indicates the architectural and equipment solutions in terms of adapting the building to the needs of the disabled people. In the final part of the work the author makes the analysis of the functional solutions with 5-years experience perspective.